

EXCAVACIO PERMANENT
Un projecte de la Societat Doctor Alonso.

INTRODUCCIÓ

Aquest projecte sorgeix a partir del treball d'investigació "El desenterrador" que la Cia Societat Doctor Alonso ha dut a terme durant l'any 2014 en diverses residències de treball. (Adjuntem info anexo)

El "desenterrador" ha estat un projecte de creació i investigació escènica al voltant del cos i les paraules.

Un procés d'investigació dut a terme per un equip multidisciplinari, que s'ha implementat en una sèrie de residències-tallers a diferents llocs de Catalunya Espanya i Sud-amèrica, en un camí des d'allò més local fins a un àmbit més internacional.

"El desenterrador" ha posat la mirada en la paraula, la seva CORPOLOGIA i la seva relació amb el cos i l'acció.

Com el seu nom indica hem desenterrat paraules en sentit real i figurat. És a dir, hem treballat amb paraules en desús, paraules el significat de les quals ha canviat i paraules tabú. I sobretot amb "valors" del nostre sistema ètic que pensàvem calia revisar.

La CORPOLOGIA de les paraules és aquella propietat que tenen no només de crear i designar el món físic, sinó la de generar un món ètic, un sistema polític i un ordre social.

Aquest projecte ha indagat en l'estreta i canviant relació que es produeix entre les paraules i el seu ús, i les accions que se'n deriven. Una relació d'anada i tornada que dóna sentit i cos a la nostra forma d'habitar el món.

En aquests moments en què sembla que el llenguatge tendeix a la simplificació, a la sinterització (via tecnologia) i a una certa globalització volíem parar i observar aquest procés amb deteniment per mirar-nos i mirar d'entendre aquests processos i les seves conseqüències en els nostres cossos i la nostra forma d'accionar.

D'aquest procés d'investigació n'han sorgit dos grans línies futures de treball:

-D'una banda una futura **peça escènica**, que s'estrenarà el juliol del 2015 a Barcelona.

-I de l'altre l'eina de **l'excavació** i aquesta proposta d'una **excavació permanent**. Un mecanisme d'aprenentatge al voltant de les paraules, el diàleg i l'intercanvi de coneixement en un pro comú accessible a tot tipus de persona.

EXCAVACIO PERMANENT

Es una proposta de treball basada en la pràctica de l'excavació.

Un mecanisme pedagògic al voltant de les paraules, el llenguatge, el diàleg i els valors ètics que ens conformen, que permet a tot tipus de gent col·laborar entre si per tal d'intercanviar coneixement i millorar la seva capacitat de raonar, escoltar i construir de forma conjunta un discurs.

Una eina, l'**excavació**, que treballa a diversos nivells :

- Afavoreix la superació de la individualitat aïllant que ens defineix, evitant que l'EGO s'imposi en tot moment.
- Convida la gent a oblidar els prejudicis que té sobre determinades paraules i valors permetent una cerca conjunta sobre el seu sentit per tal de reconèixer-les de nou.
- Facilita l'entrenament, del tot necessari, de treballar amb els altres en la idea de construir entre, amb, i no des de un jo tancat i homogeni.
- Alhora que permet la indagació personal per tal de revisar l'estructura ètica que em construeix i contrastar si la meva practica diària i aquest ètica van de la ma o no.
- Es un treball que millora les aptituds dels participants per dialogar. Potenciant la capacitat d'escoltar, la obligatorietat de respectar i tenir en compte les aportacions de tothom i la habilitat i mesura alhora d'aportar riquesa i nous elements al discurs.
- La Excavació ajuda als participants a ser mes capaços d'organitzar el seu pensament i el seu discurs, millorant les seves aptituds alhora d'exposar les idees o pensaments en públic.

La **excavació permanent** convida doncs a qui la visiti i la experimenti a endinsar-se en una doble reflexió mitjançant una pràctica:

-D'una banda sobre **l'ús de les paraules, del llenguatge i dels seus mecanismes**.

-De l'altre sobre **determinats valors fonamentals de la nostra comunitat** i el seu paper o significació teòrica i pràctica en la Societat contemporània:

Això ho fem acompanyats per Jordi Claramonte, professor de filosofia de la UNED que ens diu:

"És difícil considerar tan sols la possibilitat d'una vida ètica sense recórrer al que axiológico¹, és a dir, al domini dels valors entesos com els vectors mateixos

mitjançant els quals organitzem la nostra vida i mitjançant els quals intentem dotar-la de sentit.

Els valors assenyalen i fixen allò que "val", allò que, fins i tot amb independència del seu prestigi o la seva vigència social, se'ns mostra com digne d'apreciació i susceptible d'entrar a formar part de la constel·lació de prioritats mitjançant la qual ens vam organitzar en cada moment de la nostra vida.

I fem bé en parlar de "constel·lacions" ja que tota vida ètica consisteix necessàriament en una amalgama, en la composició del que Hartmann deia una "mirada per al valor".

Per tramar aquesta mirada per al valor no tenim més remei que estirar el repertori que cadascú haguem pogut reunir. En aquest repertori hi haurà valors més "amples", valors àmpliament acceptats i d'aplicació més general que encara que ens ajudaran a no ficar-nos en problemes, ens sabran a poc segurament i que requeriran el concurs de valors més "alts" en els que potser no aconseguim tant consens però que sens dubte contribuiran a dotar de sentit i desafiament a la nostra tasca.

Lamentablement, molt sovint, els valors mitjançant els quals anem component mal que bé, la nostra mirada per al valor apareixen barrejats -com en un metall en brut- amb diferents tipus d'escòria: ambigüitats que ens desconcerten, contradiccions que ens paralitzen o simplement muntanyes de detalls enutjosos que no aporten claredat.

Aquesta serà una de les tasques fonamentals que emprendrem en les "excavacions": els valors objecte d'indagació, al pas en que van sent "desenterrats" van perfilant, mostrant la seva brillantor potser apagat al principi, recuperant a poc a poc tot el seu potencial.

D'aquesta manera el repertori de valors amb què cadascú comptem no només va ampliant-se sinó que va, sobretot, clarificant: deixant que entre la llum i l'aire en zones del nostre pensament ètic que en molts casos havien quedat sepultades o que fins i tot eren "àrees cegues", àmbits d'orientació de l'acció amb els quals ni tan sols sabíem que podíem comptar.

Parlar d'àrees cegues ens portarà a considerar no només l'àmbit dels valors, sinó també el dels disvalores, és a dir, de tot allò que no "ens val", que no només no ens ajuda a orientar-nos sinó que ens confon i contribueix a malograrnos. La tradició del pensament ètic socràtic serà aquí de gran ajuda ja que entén que els disvalores en què caiem no són -nunca- un lloc deliberada com a tal -estricta- ment no podem desitjar el mal²- sinó molt sovint el resultat d'un mal càlcul, d'un gest de malaptesa axiològica que ens ha portat a sobredimensionar un valor determinat o no advertir que la seva presència havia de ser compensada amb la d'altres valors que evitarien que la nostra intenció, potser bona, acabés generant efectes no desitjats.

Els disvalores així se'ns apareixeran -molt sovint- com altres tants "desviaments", com refraccions més o menys monstruoses de les nostres bones intencions malament temperades, mal compostes.

un punt mig entre dos valors a partir de la negació apareixerien els disvalores en qüestió.

Cura-de-si		Desinterès-de-si
	valentia	
covardia		Temeritat

Així, el valent apareix com el de mitjana entre el valor del que busca ser prudent evitant el perill excessiu i el valor del que és capaç de oblidar-se de si mateix posant en primer pla la vida i la salut dels altres. En tots dos casos es tracta de valors molt difícilment innegables: apreciem com valuosa de seu tant la conducta de qui sap cuidar-se i mantenir fora de perill, com la conducta de qui, portat de l'altruisme, s'oblida dels seus propis interessos immediats i es llança al i millor de la batalla.

Però clar, això fa que aquest tercer diagrama comenci a resultar ja una mica més inquietant.

Inquietant perquè el que aquest joc d'equilibris sembla indicar és que qualsevol pot caminar temptejant el seu propi punt intermedi entre prudència i gosadia, procurant per exemple ser més prudent i curós -potser per compensar una situació en què s'hagi arriscat excessivament- i per les mateixes pot, de sobte, trobar-caient per una espècie de tobogan axiològic que el condueixi del que ell estimava prudència a una posició tan clara com pròpiament indesitjada de covardia.

On vull arribar és que -i Sòcrates estaria plenament d'acord amb això- nadie4 desitja pròpiament ser covard, però acaba un sent-ho mentre creia estar acostant-se a una posició de major prudència. Com li passa a Desdemona en Otel·lo, la perdició arrela en la seva mateixa bondat, amb la qual es teixeix la Red5 que els arrossegarà a tots.

És com si la densitat del medi que hem de travessar ens jugués una mala passada i creient estar avançant en línia recta en veritat ens estiguéssim desviant, com ficats de ple en una refracció. O com si -perdidos dins d'un bosc- estiguéssim segurs d'estar caminant en línia recta mentre que, en realitat, estàvem donant voltes i més voltes.

Una de les coses que ens ensenyarà aquest tetraedre, aquesta primera peça del diamante6 que és la nostra mirada per al valor és que el que els clàssics anomenaven "aristeia", el nostre moment de màxima definició i màxim assoliment no queda en absolut lluny dels vèrtexs i les cares més fosques del nostre diamant. La major maledicció que pot caure sobre nosaltres, com sobre els herois homèrics és la d'ignorar com està compost el nostre diamant, caient de cas al "hybris" l'orgull que engegava als personatges de la Ilíada i els feia precipitar-se en la seva perdició i malmetre .

Treballar -de fet- amb el repertori de valors de la cultura clàssica, de la Homer a Marc Aureli ens reportarà un marc de sentit compartit per molts dels interns, per als que resulten familiars els personatges de la Ilíada i l'Odissea, encara que només sigui a través de diferents versions cinematogràfiques.

FUNCIONAMENT DEL MECANISME

La excavació.

Es una conversa pautaada, amb una sèrie de normes que els participants van aprenent i han de respectar (Manual de l'excavador, veure anexe), on es mira de desenterrar una paraula determinada.

L'objectiu es mirar d'arribar entre tots el mes profund possible en el "Sentit" primigeni del valor proposat per treballar. L'excavació té una durada determinada i es dirigida en tot moment per un guia expert que ajuda al grup a treballar.

Cinc cadires en cercle al centre de la sala. Envoltades de dos cercles mes de cadires. A les cinc cadires centrals hi ha 4 excavadors que estan treballant i parlant entre ells i sempre una cadira buida.

Al seu voltant, en el segon cercle, els altres excavadors que segueixen la pràctica de forma activa i poden entrar al cercle central sempre que ho consideri necessari o oportú per tal del aprofundir en el treball de la excavació. Si entre un nou excavador al cercle del centre un ha de marxar. Així doncs sempre hi ha una dinàmica de renovació de veus i persones i el treball i el discurs es compartit per tot el grup d'excavadors.

Es en el procés conjunt de recerca d'aquest significat profund i primigeni de la paraula mitjançant aquest mecanisme de conversa reglada on van apareixent i desvetllant-se, els mecanismes, "sentits", contradiccions i paradoxes, del llenguatge, la paraula i els humans en el seu us comú i compartit.

La excavació permanent.

Es una proposta marc que vol envair un espai, centre d'art, centre pedagògic o festival d'art d'una pràctica d'excavació continuada en el temps, oberta a diversos grups i tipologies de persones i amb una mostra final del treball realitzat compartida amb els visitants externs altrament dits públic que també tenen accés a participar de la excavació.

Etapas i formats:

Etapas

-L'aprenentatge del mecanisme de la excavació i possibilitat de utilitzar-la i treure'n el màxim profit requereix de cinc sessions de dues hores disposades així:

- 1) Explicació del marc filosòfic teòric que sustenta el mecanisme i la pràctica. Els estrats de Nicolai Hartman i la maièutica aristotèlica. A càrrec de Jordi Claramonte, professor i coordinador de l'àrea d'estètica de la UNED.
- 2) Pràctica en grups de dos persones del diàleg maièutic sobre un valor. Una persona només pregunta i l'altre només respon. Entrenament de la capacitat i potencialitat de la pregunta com a element fonamental per tal de dialogar i excavar en el sentit de les paraules.
- 3) Primera pràctica d'excavació conjunta totalment pautada per el director/ora de la excavació. Mecanisme de prova i error amb correccions.
- 4) Pràctica de dues excavacions sobre dos valors complertes i sense interrupcions de 45' cada una amb la participació de tot el grup.
- 5) Pràctica d'una excavació d'una hora de duració oberta al públic.

Formats

La excavació permanent es definirà segons la disponibilitat i necessitat de cada centre o institució que l'aculli.

D'entrada nosaltres imaginem certs grups potencials que poden formar part del projecte en un mateix espai i temps.

D'una banda es una eina amb un gran potencial educatiu cara als adolescents que estan cursant ESO. La idea fora travessar amb grups escolars les etapes de formació conjunta en horari lectiu.

Al mateix temps hi ha la possibilitat de formar un grup permanent d'excavadors integrat per gent del carrer que estigui interessada en practicar aquesta eina durant cinc sessions. Grups que es podrien reunir a les tardes en horaris flexibles fora dels horaris matinals de treball.

Per últim s'oferiria també un curs especial, mes ampli i complex per a artistes i gent vinculada professionalment al mon de l'art, la performance i l'escena.

D'aquest manera l'espai o centre d'art estaria permanentment ocupat, matí i tarda per grups d'excavadors treballant al voltant dels valors i el llenguatge. D'aquí la idea i nom del projecte, **La excavació permanent. Una mena d'instal·lació humana** que el possible visitant pot compartir i observar a diari i que es alhora un marc de treball teòric-pràctic que va fent el seu camí.

Pensem que fora bo que la mostra final on es compartiria amb el públic el treball de les excavacions fos compartit per tots aquests grups fen que la eina els mescles i els discursos i les pràctiques es contaminessin entre si.

Aquest es un esquema que com dèiem al principi es i ha de ser flexible en funció de les necessitats, capacitats i disponibilitat de cada centre,espai o esdeveniment que vulgui acollir aquesta experiència.

"El Desenterrador" es un proyecto de investigación de Societat Doctor Alonso que ha recibido el soporte y está coproducido por:

Societat Doctor Alonso recibe el soporte de:

Llistat d'eines per excavar

SOCIETAT DOCTOR ALONSO

1. El silenci inicial.

Serveix per donar espai i temps a tots els excavadors per sintonitzar, netejar els prejudicis i idees preconcebudes i afavorir la concentració.

2. Seguir l'altre.

He de donar validesa a les "palades" dels meus companys i intentar sempre que pugui seguir pel camí o lloc que les seves intervencions suggereixen. Només hauré resistir amb força a aquesta eina si sento que aquest camí desvia completament al grup de l'objecte de l'excavació.

3. Preguntar.

o Perquè no he entès una cosa que algú ha dit. (Pots repetir)

o Perquè vull que una cosa que s'ha dit es torni a sentir. (Pots repetir)

o Perquè vull que es torni a sentir una seqüència d'afirmacions de diversos excavadors. (Podeu repetir des de ...)

o Per ajudar a un excavador a explicar millor o definir un terme o cosa que ha dit. (La pregunta de precisió)

4. No utilitzar les paraules JO, PENSO, CREC

5. Evitar paraules com DEPÈN, SI PERÒ ..., ÉS RELATIU,

6. Quan una paraula o pensament cristal·litza podem:

o Fer un silenci ampli perquè el seu ressò es senti.

o Repetir diverses vegades, en forma de mantra, cànon o cançó per destacar-ho.

7. Materialitzar la paraula durant l'excavació.

Aconseguir mitjançant una acció física o verbal que el significat o substància de la paraula que estem excavant es converteixi en acció viva durant l'excavació. (Exemple: "Em cago en déu !! = iracúndia)

8. Fer una distinció.

Distingir entre dues paraules que s'estan usant per referir-se al mateix o en paral·lel en una determinada excavació. En fer-ho he optar per una d'elles i aprofundir en el seu significat.

9. El temps mort

El director de l'excavació podrà en el seu moment concedir als excavadors la potestat d'agafar-se un temps mort, en què es podran reunir en el centre del cercle i avaluar l'excavació i acordar un punt des del que seguir.

10. La cadira buida

- En tot cercle d'excavació haurà sis cadires. Una d'elles buida. Aquesta cadira podrà ser ocupada per un excavador o per un espectador en qualsevol moment de l'excavació.

- Quan entra un nou excavador un dels que està treballant ha de sortir.

- De manera que sempre hi hagi una cadira buida.

- El nou excavador pot fer dues coses:

- o Intervenir immediatament en l'excavació realitzant una palada clara i afirmativa que aprofundeixi.

- o No parlar. Si és aquesta la seva actitud la resta de excavadors respectés llavors un període de silenci significatiu.